

a na druhé straně podmínky pro práci poradců jsou naprosto nevyhovující. Na řadě škol tito pracovníci vůbec chybí. A podstatné je i to, že kvalifikační úroveň a kompetentnost poradců je pod úrovní denně se nastolujících výchovných problémů. Její vinou se konzervuje neuspokojivý stav, který přetrvává ve školním poradenství od let sedmdesátých a osmdesátých. Ústy prošetřovaných poradců přímo zaznělo, že jejich budoucí zkvalitněná odborná průprava — mimo jiné — může být principiálním krokem v dalším vývoji v této oblasti.

Stěžejní částí výzkumu bylo koncipování inovovaného modelu vysokoškolské specializační přípravy poradců pro základní a střední školy. V závěrečné zprávě v uvedeném směru mají výrazné místo následující aspekty: - metodologické základy studijního modelu poradenství, - učební plán studia, - učební osnovy studia. Vychází se z pojmu výchovný poradce. Jest to typ školského poradenského pracovníka se širokým odborným profilem a pracovním záběrem. Vysokoškolská příprava pro nabytí příslušné kvalifikace se definuje jako typ specializačního vysokoškolského studia výchovného poradenství. Jeho cíl spočívá v tom, připravit absolventy jako vysoce kvalifikované odborníky, schopné specificky poradensky řešit problémy na úsecích

- školního a profesního poradenství,
- výchovného, vzdělávacího a speciálně sociálního poradenství,
- poradenství pro školní management.

Podstata kvalifikace výchovného poradce a její konkrétní terénní realizace nepochybně nespočívá v tom, zvládnout v plné hloubce všechny úkoly (jak si je v poradenství lze představit), nýbrž řešit je servisně, v jejich školské, organické celistvosti, jakož i v úzké návaznosti na další specializované poradenské služby a instituce (psychologické poradny, psychiatricko-psychologická klinická zařízení, profesní poradenská centra u úřadů práce atp). Svým rozsahem je studium čtyřsemestrové. Pro frekventanty-učitele všeobecně vzdělávacích předmětů a i dalších odborných disciplín na SŠ, kteří hodlají absolvovat specializační kurs distanční formou, organizuje se nultý semestr s náplní obecně odborných, pedopsychologických a sociologických disciplín.

Inovovaný model studia výchovného poradenství se v současnosti a v jeho první verzi prakticky ověřuje na FF MU v Brně. Dosavadní zkušenosti s jeho provozem lze shrnout: lze jej zavádět na těch vysokých školách, kde existují vedle sebe odborná pracoviště typu — katedry (ústavy) pedagogických a psychologických věd. A rovněž jsou pro výuku k dispozici učitelé s příslušnou poradenskou terénní praxí. Nezbytné jsou kontakty s mimoškolskými zařízeními a možnostmi pro praxe, stáže atp. na kvalitních základních a středních školách, na pedagogicko-psychologických poradnách a úřadech práce. Řešitelské pracoviště — Ústav pedagogických věd FF MU — je schopen poskytnout na požádání příslušnou teorii i úplnou výukovou dokumentaci z prakticky odzkoušeného projektu výuky.

V úplném závěru zde popisované výzkumné zprávy je vhodné naznačit, že model studia výchovných poradců představuje jeho počáteční vizi. Do budoucna budou potřebná další šetření, zpřesňování, resp. rozšiřující propracovávání projektu. A to počínaje studiem klientely na ZŠ a SŠ — přes ověřování stylu práce a kvality zvládnutí úkolů výchovnými poradci — až procesem utváření potřebných profesních dovedností těchto odborníků konče. V naznačených směrech jsou stávající autoři projektu připraveni pro spolupráci a výměnu informací s dalšími zainteresovanými pracovníky.

Libor Hřebíček

Na návštěvě USA

Během svého pobytu ve Spojených Státech Amerických jsem navštívila dvě školy — Elementary School a High school. V obou školách se mi velmi líbilo a podělm se s vámi o některé postřehy.

Elementary School byla přizemní budova s asi 12 třídami, ředitelkou, pracovním sekretářkou, knihovnou, velkou tělocvičnou a jídelnou. Třídy se jen málo lišily od našich — byly vybaveny klasickou černou tabulí, pracovním stolem učitelky a lavicemi pro žáky. Na stěnách visely mapy

a obrázky — většinou práce žáků — kterými byly vyzdobeny také chodby školy. Rozdíl byl v tom, že každý žák měl lavici pro sebe. Ta byla samozřejmě menší než lavice, jaké známe z našich škol. Horní deska stolu se dala nadzdvihnout a dovnitř si žáci ukládali sešity a další pomůcky. Lavice byly lehké a dalo se s nimi dobře manipulovat, takže je bylo možno snadno přestavět do kruhového postavení. Kruhového postavení lavic se využívá zvláště v předmětech, ve kterých se ve velké míře uplatňuje aktivita žáků, např. přírodopis či literatura, kdy si žáci navzájem sdělovali své zkušenosti, poznatky a názory více než třeba v matematice. V kruhovém postavení lavic žáci vidí jeden na druhého a tak je snazší diskutovat. V každé třídě bylo kolem dvaceti žáků.

Součástí základní školy byla třída pro postižené děti. Tuto třídu navštěvovaly pouze dvě děti, obě byly značně mentálně postižené. Ve svých osmi letech ještě nemluvíly a jedno dokonce stále nosilo pleny. Každému z nich se věnovala jedna učitelka. Děti se učily např. skládat kostky do krabice, rozeznávat tvary, reagovat na povely (např. vstaň, pojď za mnou, apod.), vyžadovat si pozornost učitelky poklepaním na její ruku. Podle rozvrhu chodily se zdravými dětmi do tělocvičny (většinou se na ně jen dívaly, ale některých aktivit se zúčastnily nebo cvičily podle vlastního plánu), někdy chodily do učebny hudební a výtvarné výchovy. Zdravé děti je bez problémů přijímaly, zdravily je a chválily, když se jim něco povedlo. Ve škole vládla dobrá nálada a přátelská atmosféra. Samozřejmě jsem si s dětmi povídala. Ukazovala jsem jim obrázky Prahy, které se jim moc líbily. A pak se ptaly na všechno od „Co se v Československu jí?“, „Jak se fekně česky to a to?“, až po „Jak postavili Karlův most?“. Bylo to příjemné, ale krátké setkání.

Mnohem více času jsem strávila v High School. Toto gymnázium tvořilo několik pavilonů spojených zastřešenými chodníky. Součástí školy byl divadelní sál, knihovna, jídelna, velká tělocvična a hřiště. A samozřejmě parkoviště, protože v USA je povoleno řídit auto od šestnácti let, takže studenti třetích a čtvrtých ročníků se většinou dopravovali do školy autem zděděným po prarodičích a nevyužívali dopravy školními autobusy. Kamarád — bývalý učitel, který mi školu ukázal, mě seznámil s několika učiteli, kteří mě pozvali do svých hodin. Celkem jsem v gymnáziu strávila tři dny a pozorovala chod školy a vyučování. V některých hodinách jsem pouze poslouchala, jímých jsem se zúčastnila aktivně a vykládala jsem žákům o svojí zemi. Překvapilo mne, jak moc se zajímali o listopadovou revoluci 1989, a dokonce o Pražské jaro 1968. Většina z nich znala Kunderovu Nesnesitelnou lehkost bytí. Studenti mi kladli různé otázky, ptali se na vzdělávací systém u nás, někteří chtěli vědět něco o rozdělení Československa.

Vyučovací hodiny byly v mnohém jiné než v našich školách. Mnohem více se tu projevovala aktivita žáků. Například v hodině angličtiny ve čtvrtém ročníku žáci četli své eseje a ostatní se k nim pak vyjadřovali, kritizovali nedostatky a navrhovali, jak tu či onu větu poopravit, aby byla lépe vyjádřena myšlenka a podstata problému, kterým se esej zabývala. Učitelka v této hodině poslouchala diskuse žáků, pomáhala jim návodnými otázkami a ke každé práci se stručně vyjádřila. Podobně probíhala hodina dějepisu, při které žáci doplňovali do připraveného testu příčiny a důsledky některých historických událostí. Nebudu zde vypisovat průběh všech hodin, které jsem navštívila. Atmosféra ve všech hodinách byla nabitá přátelskou atmosférou a pohodou.

Ještě se zmíním o tom, co mě na obou školách zaujalo ze všeho nejvíce. Byly to knihovny. V obou školách byly k dispozici žákům i učitelům po celý den. Už žáci základní školy uměli pracovat s katalogy a vyhledávat si knihy. O knihovny nepečovali učitelé, ale profesionální knihovnice. Studenti gymnázia knihovnu opravdu plně využívali. Z polic si mohli vybrat tituly ze všech oborů, vyhledávali si informace v encyklopediích, pracovali se slovníky, mohli si přečíst některý z 25 odborných a zábavných časopisů, které škola odebírala. Při návštěvě této knihovny mi bylo líto, že ve škole, kde jsem se vzdělávala já, fungovala kabinetní knihovna jen dvakrát týdně o některých přestávkách.

Na závěr chci ještě říci, že stejně jako naše i americké školství se potýká s problémy všech druhů, od každodenních neshod s některými žáky až po tíživé finanční problémy. Určitě jsou věci, které by se výborně uplatnily v našich školách, ale mějme na paměti, že ani americké školství není stoprocentní.

Marie Filipová, studentka pedagogiky

